

Prof. dr hab. Stanisława Steuden
Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna
ul. Okopowa 59
Warszawa

Lublin, 2023.12.19.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani Mgr Karoliny Łaniesz pt. *Ciało, które znaczy i naznacza. Logoterapeutyczna analiza doświadczania otyłości*. Rozprawa została przygotowana pod kierunkiem naukowym Pani dr hab. Małgorzaty Opoczyńskiej-Morasiewicz, prof. UJ. Recenzję opracowałam w odpowiedzi na Uchwałę Rady Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Uzasadnienie ważności tematu

Z przyjemnością i zainteresowaniem studiowałam przedstawioną mi do recenzji rozprawę doktorską Pani Mgr Karoliny Łaniesz. pt. *Ciało, które znaczy i naznacza. Logoterapeutyczna analiza doświadczania otyłości*. Podstawowym a zarazem ambitnym zamierzeniem Doktorantki było poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: dla jakich racji osoby doświadczające otyłością nie osiągają oczekiwanych rezultatów leczenia? Tak sformułowane pytanie jest ważne w wymiarze poznawczym i aplikacyjnym oraz wpisuje się w nurt współczesnych badań nad jakością i zdrowym stylem życia. Znakomite uzasadnienie ważności tematu pracy Doktorantka zawarła w wprowadzeniu: *Dla osób doświadczających otyłością ciało jest piętnem. Staje się nim z przyczyn społecznych*. Przywołuje także istotne w tym względzie stanowisko Hilbert i Puls (2019) zgodnie z którym: „*Stygmatyzujące nastawienie przeciwko ludziom zmagającym się z otyłością wyraża się przede wszystkim w przekonaniu, że stali się tacy na skutek wyboru określonego stylu życia. To znaczy, że są oni w stanie świadomie kontrolować swoje zachowanie żywieniowe i nieodpowiedzialnie podejmują szkodliwe dla zdrowia decyzje*” (s.9).

Doktorantka w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie problemowe odwołuje się do dwóch źródeł informacji – pierwszym są narracje autobiograficzne osób doświadczających otyłości, drugim zaś narracje terapeutów prowadzących terapię osób zmagających się z otyłością. Praca zawiera się na 224 stronach maszynopisu, składa się z następujących części: streszczenia w języku polskim i angielskim, wprowadzenia, sześciu rozdziałów, spisu bibliografii oraz aneksu. Podział treści jest logiczny, a kolejność podejmowanych zagadnień dobrze uporządkowana i właściwa dla prac teoretyczno-empirycznych. Na uznanie zasługuje redakcyjna strona pracy – piękny i komunikatywny język, prawidłowy sposób odwoływania się

do psychologicznych i filozoficznych tekstów źródłowych, a także staranne opracowanie tabel i rysunków.

Poniżej odniosę się do poszczególnych części pracy, wskażę na jej mocne strony a także kwestie dyskusyjne, będące istotnym elementem dyskursu naukowego.

Podstawy teoretyczne.

Podstawy teoretyczne badań własnych zostały omówione w dwóch pierwszych rozdziałach pracy. W pierwszym zatytułowanym *Otyłość i człowiek doświadczony otyłością. W poszukiwaniu słów dla doświadczania ciała* Doktorantka przedmiotem szczegółowych rozważań uczyniła szerokie spektrum zagadnień związanych z otyłością. W pierwszej kolejności koncentrują się one na sposobie jej definiowania przez WHO, stowarzyszenia o zasięgu międzynarodowym i krajowym oraz poszukiwaniu jej statusu na kontynuum zdrowie – choroba. Ważna część rozważań dotyczy znaczenia terminów używanych na opisywanie osób zmagających się z otyłością. Znakomicie oddaje to następująca wypowiedź Doktorantki: „*To, czy otyłość jest uważana za konsekwencję wyboru stylu życia, kondycję zdrowotną czy też za chorobę, ma znaczenie nie tylko dla społecznego odbioru pacjentów, ale przede wszystkim dla sposobu, w jaki rozumieją siebie samych*” (s.20). W nawiązaniu do powyższej wypowiedzi można konstatować, że oddzielenie otyłości od istoty bytu osobowego, przez rozumienie otyłości w kategoriach choroby, daje możliwość kształtowania własnej tożsamości bez balastu społecznie niepożądanego cechy, za jaką uznawana jest otyłość (s.21). W kolejnym paragrafie rozdziału pierwszego zatytułowanym pt. *Otyłość w perspektywie osobistej* Doktorantka za kluczowe przyjmuje stanowisko francuskiego fenomenologa Maurice’a Merleau-Ponty’ego. W jego ujęciu ciało „*jest wehikulem bycia w świecie, a mieć ciało to dla żyjącej istoty wiązać się z określonym środowiskiem, utożsamiać się z pewnymi projektami i stale się w nie angażować*” (s.24).

O ile powyższa wypowiedź jest zrozumiała, to moja wątpliwość pojawia się odnośnie do kolejnej, która brzmi następująco: „*To ciało tworzy świadomość i myślenie*” (s.24). W odniesieniu do takiego sformułowania nasuwa się pytanie: czy nie mamy tutaj do czynienia z nadmiernym redukcjonizmem i pomieszaniem różnych porządków istnienia i funkcjonowania, zwłaszcza gdy przyjmujemy jedność noopsycho-somatyczną?

Istotnym dopełnieniem prowadzonego dyskursu naukowego w tej części pracy, pozwalającym na przybliżenie istoty owej jedności jest ukazanie znaczenia J.Tischnera filozofii dialogu, zgodnie z którą „*(...) ciało może być nam dane na dwa sposoby: poprzez doświadczenie wewnętrzne i poprzez doświadczenie zewnętrzne. Stąd wylania się dwojaka*

wiedza o ciele; subiektywna, dostępna wyłącznie dla mnie, i obiektywna, dostępna zewnętrznym obserwatorom” (s.25).

W mojej ocenie odwoływanie się Doktorantki do niektórych koncepcji filozoficznych, jest głęboko uzasadnione, ze względu na projekt badań o charakterze idiograficznym, dotyczących różnych wymiarów doświadczania *Ja* i wykorzystania interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w opracowaniu narracji pacjentów chorujących na otyłość i treści wywiadów z ich psychoterapeutami.

W mojej ocenie kluczowa część refleksji teoretycznej zawiera się w rozdziale drugim, zatytułowanym *Otyłość jako los*. Interesujące poznawczo jest przybliżenie V.E. Frankla stanowiska na temat cielesności, zgodnie z którym jest ona (...) *jednym z obszarów, w jakich spotykają się w człowieku ograniczenia i uwarunkowania (nazywane losem) z jego osobistą wolnością i odpowiedzialnością* (s. 28). Odpowiednio do tak rozumianej cielesności w trzech kolejnych paragrafach otyłość analizowana jest ze względu na trzy perspektywy losu: biologicznego, psychologicznego i społecznego. Los biologiczny dotyczy biomedycznych kryteriów otyłości, masy ciała, konsekwencji zdrowotnych, rozpowszechnienia, przyczyn powstawania, możliwości leczenia oraz istniejących w tym względzie niepowodzeń. Najwięcej miejsca zajmują rozważania koncentrujące uwagę czytelnika na otyłości jako losie psychologicznym. Dobra znajomość literatury przedmiotu pozwoliła Doktorantce na wskazanie głównych obszarów problemowych podejmowanych w badaniach dotychczasowych, takich jak: predyspozycje osobowościowe, nawyki żywieniowe, stygmatyzacja społeczna, autostygmatyzacja, jakość życia oraz zmaganie się ze stresem otyłości. Istotnym dopełnieniem powyższych treści jest omówienie zaburzeń zdrowia psychicznego (kontroli impulsów, emocji, zaburzeń odżywiania, zaburzeń osobowości), które mogą współwystępować z otyłością.

W sposób szczególny moją uwagę zwróciła ta część paragrafu, w której Doktorantka odwołuje się do stanowiska Weissa i in., (2020) na temat wpływu otyłości na zaburzenia w funkcjonowaniu centralnego układu nerwowego (rysunek 3, s. 54).

Niewątpliwie przywołana tu koncepcja jest ciekawa, ale ocena jej wartości poznawczej jest trudna z kilku przyczyn: (1) wskazane zależności mają charakter o wiele bardziej złożony w porównaniu z tym, co zostało opisane i zobrazowane w postaci graficznej; (2) ich weryfikacja wymaga pogłębionych badań o charakterze długofalowym. Zaburzenia endokrynologiczne i metaboliczne mogą, ale nie muszą współwystępować z otyłością, więcej mogą je wyprzedzać lub też być ich następstwem. Dotyczy to także zmian neuroprogresywnych czy neurodegeneracyjnych zachodzących w centralnym układzie nerwowym oraz (3) kwestią trudną do wyjaśnienia jest powiązanie otyłości ze stanami zapalnymi tkanki mózgowej.

Dopełnieniem a jednocześnie istotnym poszerzeniem wiedzy na temat otyłości jako losu psychologicznego jest odwołanie się do teorii wyjaśniających powiązania pomiędzy jedzeniem a stanem emocjonalnym. W tym względzie Doktorantka wymienia trzy kluczowe grupy teorii: (1) psychosomatyczne, wskazujące na istotną rolę jedzenia w redukcji napięcia psychicznego i negatywnych stanów emocjonalnych; (2) internalizacyjno-eksternalizacyjne zgodnie z którymi odczuwanie głodu jest doświadczeniem wyuczonym, łączy się z trudnością w interpretowaniu bodźców wewnętrznych i nadmierną wrażliwością na bodźce płynące z zewnątrz oraz (3) powstrzymywania się od jedzenia, w której z jednej strony występuje nadmierna kontrola chęci jedzenia, z drugiej zaś jej utrata w sytuacji napięcia wewnętrznego.

W ostatniej części rozdziału drugiego, zatytułowanej *Otyłość jako los społeczny* Doktorantka przypomina wielowiekowe tradycje kulturowe piętnujące osoby otyłe, wskazuje także na istotne znaczenie współczesnych wymagań odnoszących się do zdrowego stylu odżywiania, wymagań społecznych dotyczących atrakcyjnego wizerunku ciała w kontekście różnych form aktywności oraz zainteresowań kulinarnych.

Podsumowując teoretyczną część rozprawy chce podkreślić, że Doktorantka wykazała się dobrą znajomością literatury przedmiotu, co pozwoliło Jej na opracowanie nowatorskiego i oryginalnego projektu badań o charakterze idiograficznym, poszerzających wiedzę na temat sposobu doświadczania zaburzeń własnej cielesności oraz wychodzących naprzeciw oczekiwaniom społecznym

Problem pracy.

Podstawowym zamierzeniem Doktorantki był opis oraz interpretacja znaczeń, przypisywanych otyłości przez osoby, które nie osiągają oczekiwanych rezultatów leczenia, wyrażających się redukcją masy ciała, lub też po udanej redukcji masy ciała, powracają do stanu przed leczeniem, a niekiedy jej wzrostu. Doktorantka w definiowaniu otyłości opiera się na K. Popielskiego koncepcji noopsychosomatyki oraz V.E.Frankla logoterapii i przyjmuje, że jest ona symptomem noopsychosomatycznym, znajdującym odbicie w warstwach: somatycznej, psychicznej i egzystencjalnej (s. 64). Otyłość w Jej rozumieniu jest objawem procesu chorobowego (w wymiarze klinicznym), a także losem (w wymiarze metaklinicznym), który podlega procesom diagnozy i terapii. Doktorantka pozostaje wierna specyfice języka badaczy do których się odwołuje (*filozofów, psychologów, psychiatrów*) - co jest zrozumiałe, ale sposób formułowania niektórych myśli wydaje się być zbyt hermetyczny, a przez to trudny do jednoznacznego zrozumienia. Jako przykład podaję następującą wypowiedź: „*Ciało będące*

ekspresją staje się przedmiotem aktów intencjonalnych ludzi, którzy na nie reagują, przyswajając je sobie tak lub inaczej” (s. 66).

Nie zmienia to jednak faktu, iż proponowany projekt badań w mojej ocenie, ma charakter nowatorski i oryginalny, ponieważ zakłada pozyskiwanie informacji na temat sposobu przeżywania otyłości z dwóch źródeł – od pacjentów zmagających się z otyłością oraz psychoterapeutów uczestniczących w ich leczeniu. Więcej, opiera się on na J. Tischnera koncepcji o dwóch źródłach wiedzy odnoszącej się do ciała (1) subiektywnej, dostępnej osobom doświadczającym własnej otyłości oraz (2) obiektywnej, dostępnej obserwatorom zewnętrznym, a w omawianym projekcie terapeutom towarzyszącym w procesie zdrowienia osobom cierpiącym na otyłość. Szczegółowe omówienie projektu badań o charakterze idiograficznym, sposobu realizacji i opracowania uzyskanych danych empirycznych zawiera się w dwóch kolejnych rozdziałach pracy – czwartym i piątym.

Pierwsza część projektu badań została starannie omówiona w rozdziale czwartym, zatytułowanym: *Otyłość w perspektywie pacjentów*. Główne pytanie badawcze koncentrujące się na przyczynie nie osiągnięcia oczekiwanych rezultatów leczenia przez osoby doświadczające otyłości zostało poszerzone o pytania szczegółowe, dotyczące znaczeń, jakich w historii życia osób badanych nabiera: (1) otyłe ciało; (2) jedzenie oraz (3) leczenie z powodu otyłości. Ocena doświadczeń osób chorujących na otyłość ma charakter idiograficznych studiów przypadków. Kryteria formalne włączania osób do badań (*stan zdrowia, masa ciała IBM, deklaracja dobrowolnego udziału*), etapy i sposób ich realizacji oraz wymagania stawiane osobom badanym zostały starannie opracowane. Spośród 25 pacjentów wyrażających chęć udziału w badaniach, do etapu drugiego zakwalifikowało się 12 osób, zaś pełne dane poddane dalszemu szczegółowemu opracowaniu uzyskano od trzech osób (1 mężczyzna i 2 kobiety). Podstawowym zadaniem osób badanych było sporządzenie pisemnej autobiografii (według techniki logoterapeutycznej autorstwa E. Lucas) z wskazaniem ważnych wydarzeń życiowych (odnoszących się do przeszłości, teraźniejszości i przyszłości) oraz opisaniem ich znaczenia emocjonalnego, poznawczego i duchowego. Całość zebranego materiału obejmowała: autobiografie, transkrypcje rozmów psychologicznych oraz notatki dodatkowe. W opracowaniu zapisów biograficznych wykorzystano interpretacyjną analizę fenomenologiczną (jest metodą odpowiednią do opracowania materiału narracyjnego). Jednocześnie jest metodą wymagającą uważności i czasochłonną ze względu na przyjęte rygory metodologiczne obejmujące: transkrypcję rozmów, uważne i wielokrotne studiowanie treści narracji, wyłanianie słów kluczowych i tematów wiodących, poszukiwanie związków między tematami, grupowanie ich w klastery oraz dokonanie ich syntezy. W grupowaniu danych w klastery Doktorantka odwołała

się do Merleau-Ponty'ego koncepcji fenomenologii ciała, i na tej podstawie wyodrębniła obszary, w których ciało pośredniczy w doświadczeniu życiowym: (1) *Ja- ciało – świat rzeczy*; (2) *Ja – ciało - ja* oraz (3) *Ja – ciało -inni*. W kodowaniu danych jakościowych zastosowano program MAXQDA.

Z wielką uwagą i zainteresowaniem studiowałam trzy obszerne i perfekcyjnie opracowane przykłady osób zmagających się z otyłością – Artura, Moniki i Iwony. Treść autobiografii (z wskazaniem wydarzeń życiowych, ich znaczeniem i doświadczanymi emocjami), a także ich narracje w kontakcie terapeutycznym stały się podstawę opracowania map kategorii opisujących sposób doświadczania ciała pozostającego w relacji do *Ja* podmiotowego, świata rzeczy i innych osób. Treści zawarte w wyodrębnionych mapach kategorii (rys. 7, 8 i 9) wskazują, że w omawianych przykładach pacjentów istnieją różnice jakościowe i ilościowe w sposobie doświadczania własnego ciała i otyłości.

Przykład Artura (rys. 7, s.79) pozwala zauważyć, że najwięcej i najbardziej znaczące wartościowania odnosiły się do obszaru „*ja – ciało – ja*” i koncentrowały się na stanie zdrowia (otyłość, praca, stres, zawał, śmierć, problemy zdrowotne, dieta). Z kolei w relacjach interpersonalnych w kategorii „*ja – ciało – inni*” istotne znaczenie ma rodzina, karmienie, osąd innych, problemy w pracy, zaś w obszarze „*ja – ciało – świat rzeczy*” istotne znaczenie mają: jedzenie, smak, ubranie, pieniądze.

Przykład Moniki (rys. 8, s. 98) odzwierciedla traumatyczne doświadczenia związane z ciałem, a jego wartościowanie ma charakter negatywny. Najwięcej negatywnych znaczeń dotyczy kategorii „*ja – ciało – ja*”, w której ciało doświadczane jest jako: obce, obrzydliwe, nieatrakcyjne, niezaopiekowane i jest źródłem rozczarowania. W kategorii relacyjnej „*ja - ciało - inni*” istotne znaczenie mają: zaniedbania, przemoc, molestowanie seksualne, zabrudzenia kałem, samotność, podleganie ocenie. Natomiast w kategorii „*ja – ciało – świat rzeczy*” najbardziej znaczące jest jedzenie.

Przykład Iwony (rys. 9, s. 119) wskazuje, że najwięcej ważnych wydarzeń związanych z ciałem zawiera się w kategorii „*ja – ciało – ja*”. Obrazują one świadomość pacjentki odnośnie doświadczeń związanych z jej ciałem, takich jak: otyłość, psychoterapia, troska o siebie. W obszarze relacyjnym „*ja – ciało – inni*” istotne znaczenie mają doświadczenia związane z domem rodzinnym i przyjaźnią, a w kategorii „*ja – ciało – rzeczy*” ważny okazał się stół i jedzenie.

Podsumowując, pragnę podkreślić, że opracowanie danych autobiograficznych i treści rozmów w czasie spotkań psychoterapeutycznych za pomocą interpretacyjnej analizy fenomenologicznej choć nie było zadaniem łatwym, to w mojej ocenie zostało wykonane w

sposób bardzo staranny i perfekcyjny. Mocną stroną opracowania wyników badań w tej części pracy jest to, że Doktorantka w odniesieniu do każdego z trzech omawianych przykładów sporządziła oddzielną mapę kategorii doświadczeń związanych z ciałem, dobrze zilustrowanych na rysunkach (7, 8 i 9). Istotnym dopełnieniem jest przywołanie szczegółowych narracji zawartych w autobiografii, odpowiadających wyodrębnionym obszarom oraz ich interpretacja. Doktorantka w podsumowaniu do każdego z omówionych przykładów wskazuje na zróżnicowane mechanizmy, które wpływają na efekty leczenia.

Druga część projektu badań zawiera się w rozdziale piątym, zatytułowanym: *Otyłość w perspektywie psychologów*. Główne pytanie badawcze koncentrujące się na przyczynie nie osiągnięcia oczekiwanych rezultatów leczenia przez osoby doświadczające otyłości zostało poszerzone o pytania szczegółowe, dotyczące: (1) znaczeń nabieranych przez otyłe ciało, (2) treści przekazywanej przez nie komunikacji oraz (3) szczególnie istotnych aspektów leczenia osób doświadczających otyłości w ocenie psychologów.

Badania realizowane w ramach tej części projektu służyły rekonstrukcji wiedzy nabytej przez 9 psychologów (ekspertów) pracujących z osobami chorującymi na otyłość. Kryteria doboru badanych zostały dobrze określone i dotyczyły 2-letniego okresu doświadczeń w leczeniu otyłości, ukończenia całłościowego szkolenia psychoterapeutycznego. Za metody podstawowe w badaniach przyjęto wywiady eksperckie, których treść poddano analizie interpretacyjnej i fenomenologiczno-hermeneutycznej. Kolejne kroki w opracowaniu treści wywiadów obejmowały kilka etapów poczynając od ich transkrypcji, poprzez kolejne kroki grupowania treści aż do wyłonienia kategorii nadrzędnych, odnoszących się do trzech wymiarów leczenia: (1) budowania relacji służących zdrowieniu; (2) sposobu rozumienia pacjentów przez psychologów oraz (3) działań podejmowanych w ramach leczenia. Wyodrębnione kategorie, opisujące doświadczenie otyłości oraz ich treść zostały znakomicie przedstawione na rysunku 11, s.138. W tym miejscu warto przywołać najważniejsze a zarazem ciekawe części wywiadów eksperckich, mające odzwierciedlenie w wyodrębnionych kategoriach oraz przywoływanych w nich tematach. W zakresie relacji do kluczowych tematów należą: wsparcie społeczne, współpraca z pacjentem, współpraca pomiędzy ekspertami, a także znaczenie języka w opisywaniu osób cierpiących na otyłość. W kategorii *Rozumienie* wskazano na: ucieleśnione *Ja* osób doświadczających otyłością, maski otyłości, znaczenie otyłości, mechanizmy psychiczne wikłające otyłość oraz doświadczenia emocjonalne pacjentów. Z kolei w zakresie działań podejmowanych w ramach leczenia wskazano na: źródła motywacji do leczenia, interwencje psychologiczne, wyzwania stojące przed psychologami, kluczowe

obszary rozwoju pacjentów, rezygnację vs sprawczość, trwałość vs nietrwałość leczenia oraz ograniczenia w postępowaniu z otyłością.

Podsumowując, pragnę podkreślić, że treść wywiadów eksperckich dostarczyła istotnych danych pozwalających na przybliżenie czynników - leżących nie tylko po stronie pacjentów, ale także terapeutów, które mogą być pomocne w wyjaśnianiu przyczyn utrudniających uzyskiwanie oczekiwanych efektów leczenia otyłości.

Całościowe obserwacje wyniesione z idiograficznych badań osób doświadczających otyłości i ich terapeutów zostały przedstawione w rozdziale szóstym. W mojej ocenie są one nie tylko interesujące poznawczo, bo poszerzają wiedzę na temat czynników prowadzących do otyłości i jej wzmacniania, ale także mają istotne znaczenie dla praktyki klinicznej, której celem jest poszukiwanie zasobów podmiotowych i środowiskowych wspierających jej efektywność. Doktorantka formułuje szereg wniosków, które odwołują się do kategorii wyodrębnionych w badaniach osób doświadczających otyłości i wyniesionych z wywiadów z psychologami. Jednocześnie w sposób bardzo wyraźny wskazuje na to, że w wspieraniu człowieka w powrocie do zdrowia istotne jest uwzględnienie jego złożoności. W tym względzie odwołuje się do stanowiska E. Lucas, zgodnie z którym w leczeniu człowieka możemy popełnić dwa błędy: przeoczyć któryś z wymiarów jego istnienia, lub zbyt skłonić się na jednym z nich. W tym miejscu pragnę także przytoczyć słowa Doktorantki, które w mojej ocenie oddają jeden z najbardziej istotnych wniosków w tej pracy: „(...) *leczenie pacjenta cierpiącego na otyłość wymaga uwzględnienia (adekwatnie do potrzeb) rozwoju świadomości ciała i zwiększenia jego dobrostanu, wdrożenia psychoterapii i terapii zachowania, jak również logoterapii, która pozwala odkrywać sens samorozwoju i odpowiedzialność za siebie, a także dynamizuje działania podejmowane ze względu na uznane przez osobę wartości*” (s.197).

Podsumowanie

Z wielką uwagą studiowałam przesłaną mi do recenzji rozprawę doktorską Pani Mgr Karoliny Łaniesz pt. *Ciało, które znaczy i naznacza. Logoterapeutyczna analiza doświadczania otyłości*. W podsumowaniu pragnę wskazać na kilka kluczowych kwestii w jej ocenie:

1. Mocną stroną pracy są unikatowe, obszerne i starannie przeprowadzone badania o charakterze idiograficznym, w których uczestniczyły osoby doświadczające otyłości oraz terapeuci uczestniczący w ich leczeniu.
2. Zastosowanie interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w opracowaniu materiałów autobiograficznych uzyskanych od pacjentów i treści wywiadów z terapeutami pozwoliło na wyodrębnienie kluczowych obszarów problemowych związanych z otyłością mających

charakter subiektywny (treść doświadczeń pacjentów) i obiektywny (obserwacje, spostrzeżenia terapeutów).

3. W mojej ocenie przyjęty model badań o charakterze idiograficznym, uświadomił trudność w doborze osób do badań bardzo czasochłonnych i wymagających (tak po stronie osób badanych jak i Doktorantki), ale jednocześnie pozwolił na przybliżenie doświadczeń życiowych leżących u podstaw kształtowania i utrwalania mechanizmów prowadzących do otyłości a także trudności w osiągnięciu oczekiwanych rezultatów jej leczenia.

4. Pragnę wyrazić uznanie dla Doktorantki za Jej dbałość o rzetelny warsztat merytoryczny i metodologiczny na każdym etapie realizacji projektu doktorskiego.

5. W mojej ocenie recenzowana rozprawa ma charakter nowatorski i jest znakomitym przykładem a zarazem potwierdzeniem wartości poznawczej i aplikacyjnej badań o charakterze idiograficznym oraz sposobu opracowania materiału empirycznego za pomocą interpretacyjnej analizy fenomenologicznej.

6. Trudno jest mi wskazać na istotne niedociągnięcia pracy, choć z obowiązku recenzenta starałam się tekst studiować z uwagą, a wskazane przeze mnie kwestie dyskusyjne zawarłam w tekście recenzji.

Konkluzja

W mojej ocenie bardzo trudny projekt badań został zrealizowany w sposób wzorcowy – dotyczy to zarówno odniesienia do podstaw teoretycznych, nowatorskiego modelu badań o charakterze idiograficznym jak i sposobu jego realizacji. Wnikliwa analiza i kategoryzacja wypowiedzi osób badanych (dotyczy to zarówno osób cierpiących na otyłość jak i terapeutów) ma charakter perfekcyjny, a uzyskane rezultaty pozwalają na wskazanie różnych mechanizmów podmiotowych i sytuacyjnych stanowiących o poszukiwaniu wsparcia w celu redukcji otyłości lub też rezygnacji z terapii. W mojej ocenie Doktorantka w realizacji podjętego zadania naukowego wykazała się dojrzałością poznawczą, wysokimi standardami etycznymi, które mają odzwierciedlenie zarówno w sposobie pozyskiwania badań w obydwu badanych grupach jak i opracowaniu treści zawartych w autobiografiach pacjentów i wywiadach terapeutów.

Uważam, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa w zupełności spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim wg Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. (Art. 13) i dlatego wnoszę do Rady

Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie o dopuszczenie Pani Mgr Karoliny Łaniesz do dalszych etapów przewodu doktorskiego

Ponadto w mojej ocenie praca ukazuje znakomity warsztat naukowy, oryginalny i nowatorski zarazem, jest inna, a także bardziej wymagająca w sposobie dochodzenia realizowania przyjętego celu w porównaniu z pracami o charakterze nomotetycznym. Odwołuje się do indywidualnych doświadczeń i złożonych mechanizmów funkcjonowania człowieka w wymiarze noopsycho-somatycznym. Łączy osiągnięcia wybitnych przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych – filozofii, psychologii, medycyny (psychiatrii) w wyjaśnianiu mechanizmów funkcjonowania człowieka. Praca wnosi istotny wkład do psychologii w wymiarze poznawczym i aplikacyjnym i zasługuje na wyróżnienie.

Stanisław Stencel